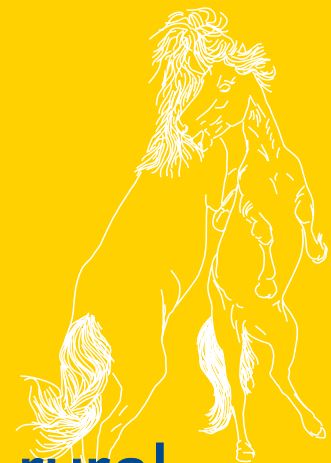

Recursos Rurais

Cursos e monografías do IBADER

O desenvolvemento rural de Galicia

Recursos Rurais

Cursos e Monografías do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER)

Comité Editorial

Dirección

Pablo Ramil Rego
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

Secretaría

Mª Elvira López Mosquera
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Vexetal
Universidade de Santiago de Compostela

Membros

Carlos Alvarez López
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Enxeñería Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Rafael Crecente Maseda
Departamento de Enxeñería Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Elvira Díaz Vizcaino
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

María Luisa Fernández Marcos
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Edafoloxía
Universidade de Santiago de Compostela

Agustín Merino García
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Edafoloxía
Universidade de Santiago de Compostela

Antonio Rigueiro Rodríguez
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Vexetal
Universidade de Santiago de Compostela

Luciano Sánchez García
Inst. Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural
Departamento de Producción Animal
Universidade de Santiago de Compostela

Dirección para envíos postais:

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural
Universidade de Santiago de
Compostela
Campus Universitario s/n.
E 27002 Lugo, Galicia (Spain)

IBADER
Instituto de Biodiversidade
Agraria e Desenvolvemento Rural

Comité Científico Asesor

Dr. Juan Altarriba Farrán
Dpto. Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. José Manuel Barreiro Fernández
Dpto. de Organización de Empresas
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Christian Buson
Institut de l'Environnement
Liffrée, Francia.

Dr. Emilio Chuvieco Salinero
Dpto. de Geografía
Universidad de Alcalá de Henares

Dr. Estanislao De Luis Calabuig
Dpto. de Ecología
Universidad de León

Dr. Francisco Díaz-Fierros Viqueira
Dpto. de Edafología
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Javier Esparcia Pérez
Dpto. de Geografía
Universidad Politécnica de Valencia

Dra. Dalila Espirito Santo
Instituto Superior de Agronomía
Universidad Técnica de Lisboa

Dra. María Teresa Felipó Oriol
Dpto. de Edafología
Universidad Politécnica de Cataluña

Dr. Eduardo Galante
Centro Iberoamericano de la Biodiversidad
Universidad de Alicante

Dr. Domingo Gómez Orea
Dpto. de Proyectos y Planificación Rural
Universidad Politécnica de Madrid

Dr. Helena Granja
Dpto. de Geología
Universidade do Minho

Dr. Jesús Izco Sevillano
Dpto. de Botánica
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Knut Kryzywinski
Botanisk Institut
Universidad de Bergen, Noruega

Dr. Jaume Lloveras Vilamanyá
Producción Vegetal
Universidad de Lleida

Dr. Edelmiro López Iglesias
Dpto. de Economía Aplicada
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Felipe Macías Vázquez
Dpto. de Edafología
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Manuel Madeira
Instituto Superior de Agronomía
Universidad Técnica de Lisboa

Dr. Francisco Maseda Emil
Dpto. de Enxeñaría Agroforestal
Universidade de Santiago de Compostela

Dr. Guillermo Meaza Rodríguez
Dpto. de Geografía
Universidad del País Vasco

Dr. Diego Rivera Núñez
Dpto. de Botánica
Universidad de Murcia

Dr. Antonio Rodero Franganillo
Dpto. de Producción Animal.
Universidad de Córdoba

Dr. Isidro Sierra Alfranca
Dpto. de Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. Louis Trabaud.
Dpto. de Ecología.
Universidad de Montpellier

Dr. Eduardo Vigil Maeso
Dpto. de Producción Animal
Universidad de Zaragoza

Dr. Francisco Fraga López
Dpto. de Física Aplicada
Universidade de Santiago de Compostela

Recursos Rurais

Cursos e Monografías do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER)

nº 4 decembro 2006 ISSN 1698-5427

Desarrollo rural en Galicia

Coordinación: Carlos José Álvarez López - Manuel Francisco Marey Pérez

Curso organizado polo Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER), coa colaboración do Departamento de Enxeñería Agroforestal, a Escola Politécnica Superior, a Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible e a Consellería de Medio Rural

Limiar

Dentro do ámbito da actividade investigadora e de divulgación do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER) da Universidade de Santiago de Compostela, considerouse axeitado realizar dentro do ano 2006 un Curso de Verán sobre "Desenvolvemento rural en Galicia". Esta consideración partía desde dúas ópticas diferenciadas, por unha banda un cambio de orientación política da Administración Autonómica e por outra o interese de reflexionar sobre a situación actual e as perspectivas de futuro do noso medio rural a principios do século XXI.

Con esta iniciativa e a colaboración do Departamento de Enxeñería Agroforestal da Universidade de Santiago de Compostela desenvolveuse un programa moi ambicioso onde se intentaba que os diferentes axentes que interveñen no desenvolvemento do medio rural de Galicia puidesen intercambiar opinións e ideas no ámbito universitario, pero coas características propias dun curso de verán.

Afortunadamente a resposta foi significativa, tanto por parte do alumnado, polo seu número e variedade de procedencias, como dos diferentes relatores invitados. Podemos comentar e agradecer a participación e colaboración, prestada desde o primeiro momento polas Consellerías de "Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible" e "Medio Rural" da Xunta de Galicia, dos Colexios Profesionais, dos diferentes técnicos do ámbito agroforestal, dos representantes dos Centros Universitarios de formación, Centros de Investigación e Centros de Transferencia Tecnolóxica da nosa Comunidade; así como aos representantes sindicais e de diferentes compañeiros en labores universitarias que plasmaron desde diferentes ópticas o desenvolvemento rural de Galicia.

Este número da serie técnica da revista do IBADER, Recursos Rurais, contén os diferentes relatorios presentados no curso. É necesario advertir ao lector que froito da heteroxeneidade das ópticas dos participantes conteñen conferencias cun amplío abanico de criterios, desde documentos e traballos científicos, á enumeración de resultados ou actividades, así como exposición de propostas. O cal o converte nun documento adecuado para reflexionar sobre o futuro do medio rural galego.

Agradecer a todos os participantes no curso, o seu apoio, interese e entusiasmo, sinalando especialmente a aqueles relatores que aceptaron e cumpriron o compromiso de trasladar a súas conferencias a este documento.

Os directores do Curso, novembro de 2006

Nota

Francisco Javier Pérez Novo

A experiencia da Asociación Eo-Rodil

Recibido: 14 Outubro 2006 / Aceptado: 23 Novembro 2006
© IBADER- Universidade de Santiago de Compostela 2006

Resumo A presentación relata os acontecementos que levarán a asociación Eo-Rodil dende a súa constitución ata a actualidade, especificamente en canto os Programas LEADER II, que rematou no ano 2002, e o Programa AGADER que mantéñese na actualidade.

Palabras chave Desenvolvemento Rural · Programa LEADER · Programa AGADER

Abstract This presentation summarizes the activities developed by Eo-Rodil Association from its establishment until present, particularly in regard to the Leader Programme II, finished in the year 2002, and the AGADER programme, which is still in operation.

Key words Rural Development · LEADER Programme · AGADER Programme

O ámbito de actuación do programa de desenvolvemento rural Agader da Asociación Eo-Rodil son os seguintes 5 concellos: A Fonsagrada, Baleira, Negueira de Muñiz, A Pontenova e Ribeira de Piquín, os cais, según datos do ano 2005, contan cunha poboación de 10756 habitantes, continuando a tendencia descendente incluso no período que abrangue dende o ano 2000, no que había 11907 habitantes.

Nos concellos da Fonsagrada, Baleira e Negueira de Muñiz aplicouse a anterior Iniciativa Comunitaria Leader II, rematando os seus investimentos no ano 2001.

O programa Agader que xestionamos comenzo a recibir solicitudes en marzo de 2003 e ata o momento actual rexistráronse un total de 102 solicitudes de axuda, sendo aprobados 69 proxectos, 38 xa rematados e 19 desistiron ou foron rexeitados por non cumprir as condicións establecidas no programa, algúns deles por non ser proxectos innovadores. Actualmente está comprometida a práctica totalidade dos fondos asignados ás distintas medidas do programa, que conta cun montante total de investimento de 10.300.000 euros aproximadamente.

O nivel de impacto no emprego é o seguinte: foron creados 9 postos de traballo e consolidados 65.

Os proxectos productivos, que teñen como obxectivo a xeración de ingresos mediante a valorización do patrimonio natural e cultural e a mellora do entorno económico, a fin de contribuir á creación de emprego, son 70 dos totais presentados, e os non productivos foron 32, sobre todo relacionados coa restauración do patrimonio histórico artístico.

A principal traba para o comenzo e realización total do proxecto estriba na obtención das licenzas necesarias, que precisan dun longo e complicado proceso, non exento de diferentes interpretacións entre o informe urbanístico previamente presentado co proxecto e a realidade posterior para a súa obtención. Tamén destaca o complicado entramado burocrático ao que se enfrentan os promotores. Así, a súa complexidade e a necesidade casi na totalidade dos casos de conceder a subvención para levar a cabo o proxecto, implica cos promotores agardan a recibir a resolución de concesión da mesma para encargar o proxecto de execución das obras e a solicitude de licenza, o que demora posteriormente a tramitación da mesma.

Os proxectos deste programa inciden maiormente sobre a consolidación do emprego existente, xa que en moitos casos se trata de proxectos de modernización ou ampliación de empresas xa existentes, que incorporan nova maquinaria na maioría dos casos, e en moita menor medida se trata de creación de novas empresas, que obrigatoriamente deben de crear a lo menos un posto de traballo.

Os exemplos de máis éxito ubícanse nos concellos que xa contaron cun programa de desenvolvemento, nos que a poboación xa ten experiencia previa. É no concello da Fonsagrada onde se concentra a maioría da iniciativa privada, téndose creado novos aloxamentos turísticos. Os principais problemas nestes casos, aparte dos sinalados anteriormente, radican na obtención de financiación para poder realizalos.

Un dos proxectos de casa de turismo rural que se realizou está promovido por unha persoa que ten unha explotación gandeira ubicada no límite con Asturias, contando coa influencia positiva dunha zona turística como son os Oscos. Ao éxito deste proxecto, que xa leva máis dun ano funcionando, colaborou tamén, ademáis de que se realizou unha magnífica restauración dunha casa enxebre galega, o feito de que para o promotor é unha actividade complementaria, combinando as súas labores gandeiras coa atención ao establecemento turístico. Actualmente está

a recibir clientes de diversas zonas, que son a mellor fonte de promoción da comarca, xa que casi na totalidade manifestan a súa satisfacción cos servizos recibidos. Como noutros casos, o turismo non está desestacionalizado, concentrándose a maior afluencia nos meses de xullo e agosto, ademáis dos fins de semana e festivos. Sinalar que sería interesante a creación de actividades complementarias para que esto non aconteza.

Un dos casos de fracaso, aparte das denegacións por diversos motivos, é un proxecto de prestación de servizos forestais, estando máis relacionado con cuestións persoais dos promotores, que formaban unha cooperativa, que noutros factores. Así, a obtención doutro posto de traballo por conta allea, foi a principal razón para non facer fronte aos investimentos previstos, e levar a diante unha empresa que, como todas, conleva un certo risco ao depender do mercado.